

SALMOS

Salmo 1

Naka la'arijla pu'ují iná pechu yukuna marí

- ¹ Pu'ují péchuri ina'uké unká jema'alá pu'uwaré la'ajeño ja'apiyá,
naka'ataka re'iyajé e'iyonaja.
Unká kaja rila'alá pu'uwaré, nala'aká ke.
Unká kaja rila'alá rijwáke'enawa la'aká
najluwa mapeja ke Tupana, i'ichaño kaja rinaku.
- ² Unká ñaké la'ajeri kalé riká.
Marí ke rila'aká:
Íki'ija riwátaka Tupana puráka'alo lana'akéjami.
Ñakeja ri'ijnataka ripéchuwa rinaku we'echú, eyá lapí wa'ató.
- ³ Ilé ke la'ajerí ina'uké i'imajeri paijí,
iná ejátakare juni turenawa palani te'erí i'imakare ewá, ke
kaja,
rená chuwá arúka'ajika, unká kaja paná meríya'alajo kiñaja.
Ke kaja ri'imajika, riwátakale íki'ija Tupana puráka'alo,
ñakele piyukeja nakaje rila'ajíkare jácho'ojiko palá rijló.
- ⁴ Eyá pu'uwaré la'ajeñojlo, unká ñaké kalé nakaje i'imajika.
A'awaná paná, mapeja karená ajátakare riwátaka ejo, keja
ne'emajika.
- ⁵ Tupana wajájikarena penájena neká, pu'uwaré la'ajeño
ne'emakale,
ñakele unká ne'emalaje pajñakani Tupana le'ejena ina'ukena
wa'até.
- ⁶ Palá Tupana a'aká rinakojó nakaje palá la'ajeño la'akare,
rácho'okoloje najló palá penaje.
Eyá pu'uwaré la'ajeñojlo,
unká ñaké kalé nakaje nala'akare jácho'oko.

Nakaje nala'akare pu'uwaré
pachá nakapichajo Tupana liyá.

Salmo 2

Riká Tupana i'iwapakare ina'uké e'iyayá, ri'imakáloje ina'uké wakára'ajeri penaje yukuna marí

- ¹ ¿Naje ina'uké, unká wani we'epílaño Tupana nakoje,
yúcha'ajo wani nawakára'ajeri cha?
¿Naje ka'ajná ne'ejnataje kaja napéchuwa rikapichátakana
nakú?
¿Naje ka'ajná nawata nakaje,
unká na penaje kalé i'imakare la'akana?
- ² Piyukeja ajopana chaje wakára'akaño awakájiko pajñakani,
rejomi nala'akáloje nakaje apo'ojó,
ne'emakana wani wakára'ajika nala'aká liyá.
Pajñakani napechu i'imajika chapú
ne'emakana wani Tupana i'iwapakare nakú.
- ³ Nawíyo'oje kaja marí ke:
“Cureti aú pi jepo'okéjana weká keja rijwa'até.
I'ijná wácho'ocho richiyá.
Wácho'ocho kaja ripuráka'alo, repo'okare aú weká, chiyá”.
- ⁴ Kajrú Tupana, je'echú chiyá i'imakana, i'ichaká nanaku.
- ⁵ Rejomi rikero'ótaje najló riyuchá aú.
Yurí rimájika najló:
- ⁶ “Kaja no'ó pajluwaja piyuke ina'uké wakára'ajeri penaje.
Nule'ejé yenuri, Sión e i'imakare, ji'iwata nakú ri'imajé”.
- ⁷ Chuwa nu'umajika ijló meke
nuwakára'ajeri Tupana kemaká nunaku yukuna, rimá:
“Chuwa ina'uké we'epíjika Nu'urika piká,
eyá nawe'epeje kaja Para'apá nuká.^a”
- ⁸ Pimá nojló, nuyuríkaloje pijló piyukeja ina'ukena eja'awá
chuwa i'imakaño,
ajopana te'eré, ajopana te'eré eyájena ke,
pi'imakáloje nawakára'ajeri wani penaje.
Ya'ajno i'imakaño wa'ató nuyureje pijló,
ne'emakáloje pile'ejena ina'ukena penaje.

- 9 Iná kutiware, pejru'uwá nakiyá la'akanami, aú iná kapichátaka po'orí,
ke kaja pácho'otajika ina'ukena wakára'ajeño ajopana te'eré eyá,
ajopana te'eré eyá ke, ne'emakana kaje i'imakana chiyá",
ke rimaká nunaku i'imaká.
- 10 Piyuke wakára'año me'etenijlo numá:
Iwe'epí palá nakaje numakare nakú ijló nakojé.
- 11-12 Ila'á ipéchuwa pu'ují iwakára'ajeri wánijlo;
iphá ra'apí, ijláma'o kaja rijimaje, iphákale ra'apí.
Ilé ke ila'ajika riká, riyúcha'ako piyá.
Apala riyuchá akuwaná rikapichátajla iká,
kiñaja wani riyúcha'akole.
Pu'ují wani péchuruna neká kulaño riká,
ri'imakáloje namejñátajeri penaje.

Salmo 6

Marí ke pajluwaja pura'akó Tupana wa'até, chapú kaje yajwé ramaka wakajé

- 1 Tupana, pakha'aniña nuká,
piwajániña kaja nuká piyúcha'ajiko akuwaná.
- 2-3 Tupana, piwe'epí numu'ují,
kaja unká nuliyá i'imalá.
Pipa'atá nojló nutejmú,
kaja piyukeja nunapona kurúkaka nojló nukero'okó akuwaná.
Eta piká, Tupana, ¿Mékechami chi pa'ajika nuñathé?
- 4 Tupana, pi'imatá nuká kapichákajo liyá,
íki'ija piwátakale nuká.
- 5 Unká méño'oyo kaja taka'aká penájemi we'epílajla piká.
¿Na chi pura'arajla palá pinaku liri chiyá i'imajemi?
- 6 Kaja noya'ó iyakaje nakú;
lapí ka'alá keja iyakaje nakuja nuká;
kaja nojata notá nujlú jalá aú.
- 7 Chapú kaje yajwé nomákare pachá ijama keja nomaka
piyukeja nakaje.
Ilé ke wani nojló nakaje, chapú nunaku péchuruna pachá.
- 8 Pu'umaré la'ajéñojlo numá:
I'ijná nuliyá chuwa, a'ajná ño'ojó,
kaja Tupana jema'akale nuyaka mejé.

9 Kaja Tupana jema'á no'opiyá nakaje mawó nukejá'akare riliyá i'imaká.

Kaja rema'á nupuráka'alo no'opiyá.

10 Kajrú wani chapú nunaku péchuruna kero'ojiko,
kaja mapechúruna ke nayurijiko.
Rejéchami kiñaja neñáajiko nu'umajika eyá,
napáña'ajiko akuwaná.

Salmo 13

Pajluwaja pura'akó Tupana wa'até, ra'akáloje riñathé penaje yukuna marí

1 Tupana, ¿meketana júpika chi pipechu kapicháñaajika nuká?

¿Kaja chi ñakeja pipechu kapicháñaajika nuká?

¿Meketana júpika pata'ajiko nuliyá, pamaka piyá nuká?

2 ¿Meketana júpika chi piyurijika nomaka chapú kaje yajwé?

¿Meketana júpika chi chapú nunaku péchuruna iphájika
na'apiwá nojló?

3 Tupana, kaphí nupechu pichojé,

nuwakára'ajeri piká, ñakele pamá palá nuká.

Pa'ajipá nojló, pa'á kaja pinakojó nupuráka'alo.

Pa'á nujlulo kamareji, nomákaloje raú palá wani penaje.

Unká wani nuwátala mana'í chiyó taka'akana.

4 Unká nuwátala chapú nunaku péchuruna kejátaka nuká,

unká kaja nuwátala nemaká nunaku:

“Weká chá'ataño ri'imaká michú ta”, ke.

Unká kaja nuwátala napechu la'akó pu'ují,

unká nakaje jácho'olajo palá nojló wakajé.

5 Kaphí nupechu nujluwa, nuwe'epíkale íki'ija piwátaka nuká.

Pu'ují kaja nupechu, nuwe'epíkale pi'imatájika nuká

kapichákajo liyá.

6 Notaneje Tupánajlo, palá wani rila'akale nuká.

Salmo 14

Ina'uké yurika riliyó palá la'akaná, rila'akáloje pu'uwaré penaje yukuna marí

1 Unká i'ijnatálaño napéchuwa palá nakaje nakú kemaño:

“Unká Tupana i'imalá”, ke.

Nayurí kaja naliyó palá la'akaná,

- rilanakiya nala'akáloje pu'uwaré penaje,
 raú nala'á pu'uwaré wani.
 Ñakele unká na i'imalá ne'iyá la'arí palá nakaje.
- 2 Je'echú chiyá i'imajemi, Tupana amari palá piyukeja ina'ukena,
 ramákalaje re ka'ajná ne'iyá pajluwaja i'ijnatari ripéchuwa
 palá, wátari kaja ka'ajná ra'apiyá jema'akana.
- 3 E'iyonaja piyukeja wani ina'ukena i'ijnataka napéchuwa
 pu'uwaré la'akana nakú.
 Kaja nayurí naliyó piyukeja palá la'akaná,
 kaja chuwa unká wani na i'imalá ne'iyá wátari palá la'akana.
 Unká wani pajluwaja ñani ka'ajná i'imalá wátari palá la'akana.
- 4 La'año chapú Tupana ja'apiyá jema'ajeño,
 unká kaja pura'alaño Tupana wa'até,
 raú mapechúruna ke neká, pu'uwaré la'ajeño kaja neká.
- 5 Kajrú nakurúkajika nakero'ojiko akuwaná,
 ra'apiyá jema'ajeño wa'até Tupana i'imakale.
- 6 Re ka'ajná pajluwaja, unká la'alá rinakuwá ajopana chá'atajeri
 ke.
 Raú ka'ajná kajrú pu'uwaré la'ajeño i'ichaká nakaje riwátakare
 la'akana nakú,
 e'iyonaja palá Tupana mejñátaka riká naliyá.
- 7 Ipuré Sión e ka'ajná, pajluwaja Israel lakénami
 i'imatájeri kapichákajo liyá i'imajé.
 Ri'imatájika neká ejomi, palá nakaje nala'ajkare jácho'ojiko
 najló,
 raú pu'ují piyukeja Israel lakénami pechu i'imajika.

Salmo 15

Mékeka Tupana wátaka ina'uké i'imaká marí eja'awá chu yukuna marí

- 1 Tupana, ¿meke la'ajeri chi i'imarijla pijwa'até ñakeja wani
 piñakaré chu?
 ¿Na chi i'imarijla pijwa'até ñakeja wani yenuri ji'iwata,
 pi'imakare nakú e?
- 2 Palá la'ajeri, unká la'alá pu'uwaré;
 kewaka kaja pura'akó, rikaja kalé i'imarijla pijwa'até.
- 3 Unká ripura'aló ajopana nakú pu'uwaré;
 unká kaja rila'alá chapú rijwáke'ena, rawa'á i'imakaño
 wa'até.
- 4 Unká kaja riphala, unká Tupana iphálarena ja'apí.

Palá Tupana la'akárena nakú, nakú rila'á kaja palá.
 Rila'á kaja nakaje, rimaká rila'akana nakú ke.
 Apala unká paala ka'ajná nakaje rila'akare jácho'oko rijló,
 e'iyonaja rila'á riká.

⁵ Riya'atá kaja liñeru ajopánajlo mapeja;
 unká rimalá najló, na'akáloje rijló riya'atákana najló wemí.
 Ajopana wátakachu rijló liñeru a'akana mapeja,
 rimakáloje apú unká la'alá pu'uwaré nakú,
 mapeja nawajákaloje riká penaje,
 unká rema'alá na'apiyá, nawátaka kajrú liñeru a'akana rijló
 e'iyonaja.

Ilé ke i'imajika, i'imajeri ñakeja wani Tupana wa'até,
 unká rácho'olajo ra'apiyá jema'akana chiyá.

Salmo 23

Nomájeri wani Tupana

¹ Nomájeri wani Tupana,
 ñakele unká na i'imalá nojló kapuini.

² Riwa'a nuká palá a'ajnejí i'imakare ejo,
 re nuwatána'akaloje palá penaje.
 Riwa'a kaja nuká palani juni mayokólaru i'imaká ejo.

³ Nupechu la'akochu ujwí, ripala'atá nojló nupechu.
 Riwa'a kaja nuká pu'ukuni iñe'epú chuwá,
 nula'akáloje nakaje, palá ina'uké pechu i'imakáloje rinaku
 raú.

⁴ Apú eyá ke no'opákano kajruni ipuré jiwami,
 kajrupi i'imakare chuwá kalajerúwaka.
 E'iyonaja unká nukero'oló rewá ja'apákana aú,
 nuwe'epíkale nujwa'até piká, Tupana.
 Pipuráka'alo kemaká ke la'akana la'arí nupechu kaphí.

⁵ Palá nojé a'ajnejí pilamá'ataje nupé,
 nojñákaloje riká chapú nunaku péchuruna jimaje.
 Pakho'ó kaja pu'umé amarí nuwilá e'iyajé;
 pimano'otaje kaja nukuyané i'irakaje aú,
 a'ajná rijláma'atajiko ejená.

⁶ Ina'uké wani piká nujwa'até.
 Íki'ija wani piwátaka nuká.
 Ñakeja pi'imajika nujwa'até we'echú ka'alá keja,
 nu'umajika ketana.
 Tupana, piñakaré chu nu'umajé matajnako pijwa'até.

Salmo 32

**Pu'umaré iná la'akare yukuna iná i'imá
Tupánajlo, ramákolaje iná chaje penaje**

- 1 Pu'ují wani péchuri ina'uké, kaja Tupana amákaró chaje,
piyuke pu'umaré rila'akare liyá.
- 2 Pu'ují wani péchuri ina'uké,
unká i'ijnatala ripéchuwa meke apú wa'até pajlákana nakú.
Pu'ují kaja, unká Tupana kemalare nakú:
“Pu'umaré la'ajeri rika”, ke pechu rijló.
- 3 Unká nu'umalá pu'umaré nula'akare yukuna Tupánajlo ketana,
kajrú wani nuwaja'atako,
kaja iyakaje nakuja nu'umajíkale we'echú ka'alá keja.
- 4 Kaja we'echú, eyá lapí wa'ató, nomake riwajájika nuká yajwé.
Jarechí wakajé, kiñaja kamú kamaré wijíño'otaka a'awaná iwí,
ke kaja nuwe'epíjika nunapona tajnájiko nojló kiñaja.
- 5 Eyá nu'umaká aú pijló piyuke wani pu'umaré nula'akare
yukuna,
unká na numicho'otala piliyá, raú piká, Tupana, amaro
nuchaje i'imaká.
- 6 Ñakele pipuráka'alo kemaká ke la'ajeño amájika wakajé chapú
kaje yajwé,
napura'ajó pijwa'até rinaku, pa'akáloje nañathé penaje.
Kajrú wani ka'ajná namájika chapú kaje yajwé,
e'iyonaja unká chapú kaje namájikare yajwé chá'atalaje neká.
- 7 Pichojé numejñata nokó, palá pimejñatakale nuká chapú kaje
liyá.
Kaphí pawíyo'oka wátaño nula'akana chapujlo,
nala'aká piyá nuká chapú.
- 8 Tupana kemari nojló: “Nujlú chuwa ja piká;
nuká kaja kemájeri pijló mékeka pila'ajika nakaje nakú.
Nuká i'imajeri penakú la'ajeri.
Nowíña'ataje kaja piká, pila'akáloje palá nakaje penaje.
- 9 Pi'imaniña kawarú ke.
Unká riwe'epila mékeka iná wátaka rila'aká nakaje.
Pejru'uwá, iná a'akare rinuma chojé aú,
iná pajno'otaka rika iná wátaka ejo.
Unkachu iná a'alá pejru'uwá rinuma chojé,
unká meke la'ajé iná chira'átala rika”, ke pimaká.
- 10 Kajrú wani pu'umaré la'ajeño amájika chapú kaje yajwé.

Eyá kaphí Tupana chojé i'imakaño i'imajeño palá,
kajrú wani riwátakale neká.

- 11 Iká, palá Tupana la'akárena nakú, palá la'ajeño i'imakale,
pechu i'imaré pu'ují Tupana nakú.
¡Awíyo'o kaja kajrú, pu'ují ipechu i'imakale!

Salmo 33

Tupánajlo jataníkana, palá rila'akale iná

- 1 Iká, palá la'ajeñojlo numá: “Ipechu i'imá palá Tupana nakú”.
Palá la'ajeño numá chiyá, palá nojé waja puráka'aloji jácho'o
Tupánajlo.
- 2 Imá rijló: “Palá pila'aká weká”, ke, jataniko.
Iwara'á kaja guitarra kaje nakú rijló.
- 3 Jataní rijló wajé jataníkaje.
Iwara'á piyukeja ke'iyapejé nakaje nakú, jataníjika rijló kewá.
- 4 Kewákaje Tupana puráka'alo.
Piyukeja nakaje wamákare aú wawe'epí rila'aká piyuke nakaje,
rimaká rinaku i'imaká chuwá.
- 5 Riwata piyukeja ina'ukena marí eja'awá chu i'imakaño la'aká
palá.
- 6 Riká keño'ótari je'echú, piyukeja nakaje richu i'imakare wa'até.
Ripuráka'alo, eyá rikaéjane aú ja, rikeño'ota piyuke nakaje
i'imaká.
- 7 Juni jalomi jakojé waja rawakata piyukeja juni.
Rejé rilamá'ata riká,
juni jalomi i'imakáloje raú juniphuni wani penaje.
- 8 ¡Iphá Tupana ja'apí piyukeja marí te'erí nakú i'imakaño!
¡Piyukeja eja'awá chuwá i'imakaño iphare ra'apí!
- 9 Ripuráka'alo aú ja riwakára'a piyuke nakaje keño'ótako
i'imaká.
Riwakára'aka ri'imaká, ke waja nakaje i'imaká piyukeja.
- 10 Unká we'epílaño Tupana nakojé, wátañojla nakaje la'akana,
e'iyonaja unká wani rácho'olajo najló palá,
Tupana kapichátajikale naliyá riká.
- 11 Eyá nakaje Tupana wátakare la'akana,
rila'ajé ripechu nakú rila'akana i'imaká chuwá.
- 12 Pu'ují wani, kaphí Tupana chojé i'imakaño pechu,
nachi'inárikana ri'imakale.
Ri'iwapakárena rijluwa, rila'ejena ina'ukena penájena neká.
- 13 Piyukeja Tupana amaka ina'uké, je'echú chiyá i'imajemi.

- 14 Ri'imaká eyá, ramá palá piyukeja ina'ukena marí te'erí nakú i'imakaño. 15 Riká keño'ótari napechu i'imaká, ñakele ra'á kaja rinakojó piyuke nakaje nala'akare.
- 16 Unká wani nawakára'ajeño nakiyana i'imatálajla nekó nale'ejena suráana palamane; unká kaja meke la'ajé suráa katejmuni wani i'imatálajla rikó ritejmú aú.
- 17 Unká na penaje kawaruna ne'ejnakárena nakú nókajo i'imalá; unká méño'oyo ne'ematala nanaku ja'apájeño kapichákajo liyá. Katejmúruna neká, kaphí wani kaja necho'okó, e'iyonaja unká méño'oyo ne'ematala iná kapichákajo liyá.
- 18 Eyá Tupana a'arí rinakojó ñakeja wani kaphí richojé péchuruna, iphaño ra'apí. Kaphí napechu, íki'ija riwátakale neká.
- 19 Kaphí napechu richojé, ri'imatákaloje neká taka'akaje chiyá, ra'akáloje najló i'imakaje, najña'ajika me'epijí panaku wakajé.
- 20 Kaphí wapechu Tupana chojé. Kajrú ra'aká wañathé. Palá kaja ramaka weká.
- 21 Ñakele pu'ují wani wapechu, kaphí wapechu i'imakale richojé.
- 22 Tupana, piwata íki'ija weká ñakeja wani, wapechu i'imaká kaphí pichojé lokópa'alaje.

Salmo 49

Unká liñeru palamáneja kalé iná i'imajla yukuna marí

- 1 Jema'á palá marí, piyuke ina'ukena marí te'erí nakú i'imakaño.
- 2 Jema'á palá riká piyukeja: kajrú liñérutena, eyá kamu'ují la'akaño, ina'uké wakára'ajeño, eyá mapeja i'imakaño, kajena jema'are marí piyukeja.
- 3 Kapechúruna puráka'alo numaje nakú ijló. Kajrú wani nakaje nakojé we'epéjeño puráka'alo numaje kaja nakú ijló.
- 4 Puráka'aloji, palá la'aká iná jenakú, nakuja nu'ujnataje nupéchuwa. Nakaje, me'echuje i'imakare ina'ukejlo nakú wa'ató, numaje kaja ijló, nuwara'ajika guitarra kaje nakú ketana.
- 5 ¿Naje chi nukero'ó chapú kaje yajwé nojló penaje i'imakájkare piyá?
Apala riwakajé ka'ajná, chapú nunaku péchuruna wátaje nula'akana chapú.

- 6 Kaphí pu'uaré la'ajeño pechu naliñérute chojé.
Raú nala'á nanakuwá ajopana chá'atajeño ke wani,
kajrú le'ejepelaji i'imakale nakapi.
- 7 Unká na i'imatálaje rikó chapú kaje yajwé amákana liyá,
unká kaja na kalé a'ajeri riwemiwa Tupánajlo,
ri'imatákaloje riká kapichákajo liyá penaje.
- 8 Unká iná warúwa'alajla liñeru aú inajluwa i'imakaje,
9 iná taka'aká piyá, iná i'imakáloje matajnako penaje.
- 10 Kaja wamano ñaké waja ina'uké taka'aká piyuke:
kapechúruna i'imakaño,
eyá mapechúruna i'imakaño wa'ató, taka'año ñaké waja.
Nataka'aká ejomi, kajrú nanánemi yuriko ajopánajlo.
- 11 Kajrú liñerutena warúwa'año najluwa kajrú te'erí,
rejomi na'á riká te'erí íí neí nakojé.
E'iyonaja kalé liri i'imajeri nañakajela penaje ñakeja wani,
richu natami i'imajikale ñakeja.
- 12 Unká ina'uké i'imalaje matajnako,
e'ewakale kajrú wani riliñéruteri ri'imajika e'iyonaja.
Ritaka'ajé kaja, piyuke kamejérina taka'aká ke kaja.
- 13 Nachojoja péchuruna i'imakaño kaphí,
pura'año palá nanakuwaja kalé,
ilé kaje pachá nakapichajo.
- 14 Riwakajé kapichákajo i'imajé najló namájeri keja.
Ovéjana amájeri wá'aka rila'ejena ovéjana riwátaka ejo,
ke kaja kapichákajo wá'ajika neká liri chojé.
Palá la'ajeño chá'atajeño neká, kaja kapichákano keja,
pu'uaré la'ajeño.
Ñakele liri i'imajeri nañakajela ke najló ñakeja wani.
- 15 Eyá nuká, Tupana i'imatájeri nuká kapichákajo chiyá,
nukapichako piyá.
Rejomi riwá'aje nuká, nu'umakáloje rijwa'até penaje.
- 16 Ñakele pikawíla'aniño apú nakojé,
pamájika ee rila'aká rinakuwá kajrú liñéruteri ke,
richaje, richaje ke, nakaje palá nojé i'imakale riñakaré chu.
- 17 Ritaka'ajika wakajé, unká na rijña'alaje rijwa'ató liri chojé.
Nakaje, palá nojé rikapi i'imakare nakiyana,
unká kaja rijña'alaje rijwa'ató riwakajé.
- 18 Kajmuni ri'imajika ketana, palá ripechu i'imajika rinane
nakú.
Kajrú le'ejepelari ri'imakale, palá ina'uké pura'ajiko
rinaku.

- ¹⁹ Eyá ritaka'ajika ejomi, unká ramálaje piño mejáma'atani.
²⁰ Unká ina'uké i'imalaje matajnako,
 e'ewakale kajrú wani naliñérute ri'imajika e'iyonaja.
 Nataka'ajé waja, piyuke kamejérina taka'aká ke kaja.

Salmo 51

Tupana, piwe'epí numu'ují

- ¹ Tupana, kajrú wani piwátakale pa'apiyá jema'ajeño, piwe'epí numu'ují.
 Ina'uké mu'ují we'epéjeri pi'imakale,
 pika'á nupechu nakiyá pu'uwaré nula'akare.^b
- ² ¡Palaka nupechu nakiyá pu'uwaré nula'akare;
 pa'á nojló waje péchui!
- ³ Nuwe'epí unká wani nula'alá nakaje piwátaka ke;
 unká wani nupechu kapicháñaala pu'uwaré nula'akare.
- ⁴ Pu'uwaré wani nula'aká.
 Nakaje, unká wani piwátalare, kaje nula'á.
 Ñakele pu'uwaré iná la'akare chona piwajá iná.
 Palani ñaké pu'uwaré la'ajeño wajakana,
 unká na kemalajla pinaku:
 “Mapeja riwajaka pu'uwaré la'ajeño”, ke.
- ⁵ Kewaka, pu'uwaré la'ajeri nuká.
 Numotho'oká i'imaká eyá, ñakeja nuká.
 Pu'uwaré la'ajeri nuká, noló wo chu nu'umaká i'imaká eyá.
- ⁶ Kewaka íki'ija piká, Tupana, wátaka wátaño napechu i'imaká pu'uwaká pijló,
 unká na kalé namicho'ojnoja napechu nakú.
 Kaja pa'á najló péchui i'imaká.
- ⁷ Pika'á nupechu nakiyá pu'uwaré nula'akare,
 nupechu i'imakáloje waje ke piño penaje.
 Juni juwáka'ala, palani iná amákare, jareni wani, ke,
 kaja nupechu yuríkoloje nojló penaje.
- ⁸ Kaja pa'á nu'umaká chapú kaje yajwé amájeri penaje i'imaká,
 e'iyonaja kalé pila'á piño pu'ují nupechu.
- ¹⁰ Tupana, pa'á piño nojló waje péchui,
 nula'akáloje palá raú penaje,
 nula'aká piyá piño pu'uwaré.

Pa'á nojló waje péchuji,
nu'ujnatákaloje raú nupéchuwa piwátaka ke la'akana
nakuja.

- 11 Pipechu kapicháñaaniña nuká;
pipa'atániña kaja nuliya Pipechu.
- 12 Pi'imataka nu'umaká kapichákajo liyá wakajé,
pu'ují wani nupechu i'imaká.
Pila'á piño ñaké nupechu, pu'ují nupechu i'imakáloje piño,
pi'imatákale nuká kapichákajo liyá.
Pipechu aú ja pila'ano palá wani ina'uké nakú.
Piyurí nuká, nuyuríkoloje Pipechu ja'apiyá penaje,
- 13 raú nowíña'atakaloje unká wátalaño pa'apiyá jema'akana,
nakaje piwátakare iná la'aká nakú,
napajno'otákaloje napéchuwa piká ejo raú.
- 14 Tupana, nu'umatájeri piká, pamá nuká palá,
nula'aká piyá chapú ajopana.
Raú notaniko nu'umajika ajopánajlo palá wani pila'aká ina'uké
yukuna.

Salmo 70

Kiñaja pa'aká nuñathé, Tupana

- 1 Tupana, pácho'ota nuká chapú kaje yajwé nomákare chiyá.
Tupana, nuwakára'ajeri, pi'ijná majó kiñaja, pa'achá
nuñathé.
- 2 Nuwata wátalaño nonókana yuriko mapechúruna ke.
Nuwata chapú nula'ajeño ñaakó nowa'ayá, napáña'ajiko
akuwaná.
- 3 Nuwata kaja nunaku i'ichajeño ñaakó nowa'ayá, paí kaje
wa'até.
- 4 Eyá wátalaño piká ne'emátájeri penaje, pechu i'imajeri pu'ují.
Nemaje kaja pinaku:
“Tupana we'epiri piyukeja wani nakaje la'akana”, ke.
- 5 Eyá nuká, kamu'ují la'ajeri,
chapú kaje yajwé amájeri kaja nuká.
Tupana, nupechu i'imakare chojé kaphí,
pi'ijná majó kiñaja nuñathé a'ajé.
Pikaja kalé nuñathé a'ajeri.
Chapú kaje yajwé nomákare liyá i'imatájeri kaja piká.
Tupana, pimalára'ataniña pikó,
¡pa'á nuñathé kiñaja!

Salmo 77

Mékeka iná i'ijnataka, apala ke, iná péchuwa Tupana nakú

- 1 Kaphí nupura'akó Tupana wa'até, rema'akáloje no'opiyá penaje.
 2 Kamu'ují nupechu i'imaká wakajé, nuka'á nupechu Tupana ejo.
 Eyá unká nuyurila rijwa'até pura'akano,
 lapí wa'ató nupura'ó rijwa'até.
 E'iyonaja unká nupechu watána'ala palá nojló.
 3 Nu'ujnataka nupéchuwa Tupana nakú ejéchami, nuyaka.
 Kajrú nu'ujnataka nupéchuwa rinaku,
 wa'ató ke ujwí nupechu la'akó.
 4 Tupana, unká piyurila nukamátako,
 kaja kechíra'akeja ke nupechu nojló,
 rinakojé unká méño'ojo nupura'aló palá.
 5 Nu'ujnatá kaja nupéchuwa mékeka nu'umajika júpimi i'imajika
 nakú.
 6-7 E nuwe'epí palá notaníjikano lapí i'imajika,
 palá kaja nu'ujnatájikano nupéchuwa.
 Numá nupechu nakuwaja:
 ¿Ñakeja wani chi Tupana yúcha'ajiko wachá?
 ¿Unká chi rila'alaje piño palá wanaku?
 8 Kaja ka'ajná iki'ija wawátakana tajnó.
 Kaja ka'ajná nakaje rimakare nakú, rila'akáloje wajló penaje
 tajnó.
 9 Kaja ka'ajná Tupana pechu kapicháña palájne'eke wani
 i'imakana.
 ¿Kaja chi riyúcha'o wachá?
 Raú ka'ajná unká riwe'epila chuwa ina'uké mu'ují we'epíkana.
 10 Nu'ujnatákachu nupéchuwa Tupana, ajopana chaje i'imakare
 nakú, nupechu i'imá rinaku:
 “Chuwaka ka'ajná unká Tupana la'alaje piño wanaku palá,
 júpimi rila'ajíkano wanaku i'imajika, ke”.
 Kewini wani nojló ñaké nupéchuwa i'ijnatákana.
 11-12 Ñakele marí ke la'akana palani:
 Nu'ujnataje nupéchuwa palá piyukeja,
 naka rila'ajíkare palá júpimi i'imajika nakú,
 nakaje unká méño'ojo apú la'alárejla kaje.
 13 Tupana, unká wani la'alá pu'uwaré piká.
 Unká apú chi'inárikanaji i'imalá piká ke wani,
 we'epiri piyukeja wani nakaje la'akana nakojé.

- 14 Piká, Tupana, la'arí kajrú nakaje,
unká wani apú we'epílare la'akana kaje.
Nakaje pila'akare aú piyuke ina'uké eja'awá i'imakaño we'epika
mékajeka piká.
- 15 Kajrú wani piwe'epíkale nakaje nakojé,
pi'imatá Israel lakénami,
José lakénami wa'até, Egipto eyájena liyá i'imaká.
- 16 Juni jalomi amaka pi'imaká wakajé,
rikero'ó pipiyá i'imaká.
Juni iphuta chu i'imakare wa'ató, kurúkari raú.
- 17 Kajrú juni ja'akó juni juwáka'ala e'iyayá;
kajrú pichaní mejé i'imaká;
kajrú pichaní apíro'oka je'echú chiyá;
- 18 kajrú wani pichaní majáka'ako mejé jema'akó.
Pichaní kamaré amaro piyuke eja'awá chuwa,
kajrú kaja te'erí ñaka'akó.
- 19 Pijme'etá papuwá juni jalomi e'iyowá i'imaká,
rejomi pikuwá'a najwa'até kajruni juni jalomi jiwami chuwa,
e'iyonaja unká na iphátala papumí re i'imaká.
- 20 Piwa'a pile'ejena ina'ukena i'imaká,
ovéjana amájeri wá'aka rila'ejena ovéjana, ke kaja.
Moisés, Aarón wa'até, wá'año ne'emaká pijló.

Salmo 85

Tupana, pi'imatá piño weká

- 1 Tupana, palájne'eke wani piká, piyuke pile'ejena ina'ukena
wa'até.
Kaja pila'á piño pu'ují piyuke Israel michú lakénami pechu.
- 2 Pamó kaja piyuke pu'uwaré pile'ejena ina'ukena la'akare chaje.
- 3 Kaja palá pipechu wanaku me'etení,
kaja piyuchá ja'apá piliyá.
- 4 Tupana, we'ematájeri piká, ñakele pi'imatá weká me'etení.
Piyúcha'aniño re jo'ó kaja wachá.
- 5 ¿Júpija chi piyúcha'ajiko wachá re jo'ó kaja?
- 6 ¿Unká chi piyurílaje we'emaká júpija marí eja'awá chu,
raú pile'ejena ina'ukena pechu i'imakáloje palá pinaku penaje?
- 7 Tupana, pi'imatá weká, raú wawe'epíkaloje íki'ija piwátaka weká.
- 8 Noma'ajé nakaje Tupana kemájikare nakú.
Palá rijwa'atéjena i'imakáloje pajwa'atéchaka yukuna ri'imajé,
Ripuráka'alo kemaká ke la'ajéñojlo,

- nala'aká piyá piño nakaje mapechúwaka.
- ⁹ Kewaka, wawa'á wani Tupana,
ri'imatákaloje ra'apí iphájeño kapichákajo liyá.
Piyukeja nakaje rila'akare amájero pu'uwaká wajló
marí te'erí we'emakare nakú.
- ¹⁰ Marí ke ri'imajika ee, íki'ija ina'uké wátajika pekowáaka.
Kewaka kaja napuráka'alo i'imajika rejéchami.
Palá la'akaná nakuja ne'emajé,
raú palá kaja napechu i'imajika panakuwáaka.
- ¹¹ Marí eja'awá chu nakeño'ojé kewaka kemakana pajlokaka,
eyá je'echú chiyá a'ajemi Tupana la'ajé ina'uké nakú palá.
- ¹² Riwakára'aje juni ja'akó,
raú ñó'ope nakaje wejátajikare icha i'imakáloje wajló.
- ¹³ Paineke kalé walamá'ataje palá ripé,
raú lamá'atakeja ke ripé i'imakáloje penaje.

Salmo 86

Pikaja kalé, pajluwaja wachi'inárikana, Tupana

- ¹ Tupana, pema'á no'opiyá nakaje numájikare nakú pijló.
Kamu'ují wani nupechu nujluwa, kamu'ují kaja nula'aká.
- ² Pamá nuká palá, piwátaka ke la'ajeri nu'umakale.
Nuchi'inárikana piká.
Pi'imatá nuká, pijwa'até jápajeri nu'umakale,
pichojeja kalé kaja nupechu i'imakale kaphí.
- ³ Tupana, piwe'epí numu'ují.
Ñakeja nupura'akono pijwa'até, pa'akáloje nuñathé penaje.
- ⁴ Tupana, pila'á marí pijwa'até jápajeri pechu pu'ují,
pijwa'ateja kalé nupura'ono, pa'akáloje nuñathé penaje.
- ⁵ Palájne'eke wani piká Tupana,
ñakele pamó iná chaje pu'uwaré iná la'akare liyá.
Íki'ija kaja piwátaka piyukeja pijwa'até pura'ajeño.
- ⁶ Tupana, pa'á pinakojó nakaje nupura'akaro nakú pijwa'até.
Pema'á no'opiyá numájika kewá pijló, pa'akáloje nuñathé penaje.
- ⁷ Chapú kaje yajwé nomájika wakajé, nupura'ajó kaja pijwa'até,
nuñathé a'ajeri pi'imakale.
- ⁸ Unká na apú chi'inárikanaji i'imalá piká ke.
Tupana, unká na apú i'imalá la'arijla nakaje pila'aká ke kaja.
- ⁹ Tupana, piká keño'ótari piyukeja ina'ukena eja'awá chuwá
i'imakaño, ajopana te'eré nakú, ajopana te'eré nakú ke
i'imakaño.

- Neká penájemina iphájeño pinaku, nala'akáloje pu'ují
napéchuwa pijló.
Napura'akoloje kaja palá wani pinaku,
10 pikaja kalé pajluwaja i'imakale Iná Chi'inárikana.
Kajruni wani piká; kajrú kaja pila'aká nakaje, pikaja kalé
we'epíkare la'akana.
11 Tupana, pewíña'ata nuká, nakaje piwakára'akare iná la'aká
nakú, nula'akáloje riká palá piwátaka ke. Pa'á nuñathé,
nyurika piyá nuliyó piwátaka ke la'akana.
Pila'á nupechu palá, nuphákaloje pa'apija kalé penaje.
12 Tupana, nuwakára'ajeri piká, kaphí kaja nupechu pichojé,
ñakele pinákuja kalé nupura'ajó palá ñakeja wani.
13 Íki'ija wani piwátaka nuká, ñakele pi'imatá nuká taka'akaje
liyá.
Kaja liri chu keja nu'umaká, richiyá pácho'ota nu'umaká.
14 Tupana, re neká la'año nanakuwá ajopana chá'atajeño ke wani,
chapú péchuruna neká, unká kaja na'alá nanakojó piká.
Chapú nanakiyana amaka nuká; nawata nonókana.
15 Eyá piká, Tupana, ina'uké wani piká nujwa'até.
Piwe'epí kaja kamu'ují nunaku.
Unká piyúcha'alo kiñaja iná cha, íki'ija wani kaja piwátaka
ina'uké.
Pimaká nakaje nakú keja pila'aká riká.
16 Pa'á pinakojó nuká; piwe'epí numu'ují.
Pi'imatá kapichákajo liyá nuká, pijwa'até jápajeri nu'umakale.
Pa'á nuñathé, kaphí nupechu i'imakáloje penaje.
17 Pila'á nojló nakaje,
raú nuwe'epíkaloje palá pila'akare nuká nakojé.
Ñaké chapú nunaku péchuruna amájika ee pa'aká nuñathé,
napáña'ajo na'apiwá.
¡Tupana, pa'á nuñathé, pipala'atá kaja nupechu nojló!

Salmo 96

Jataní Tupánajlo waje jataníkaje

- 1 Jataní Tupánajlo waje jataníkaje.
Piyukeja iká, eja'awá chu i'imakaño, jataní Tupánajlo.
2 Ipura'ó palá rinaku; we'echú ka'alá keja i'imaká ajopánajlo
ri'imataka iká kapichákajo liyá yukuna.
3 Ipura'ó kaja palá nakaje riwe'epíkare la'akaná nakú;
i'imá riyukuna piyukeja ina'ukena marí eja'awá chu i'imakañojlo.

- 4 Ilé kaje nakuja ipura'ó, piyuke wani la'ajeri Tupana i'imakale.
Richá'ata piyuke ajopana chi'inárikana.
- 5 Unká na penaje ajopana chi'inárikana i'imalá, rikaja kalé
Tupana keño'ótari je'echú i'imaká.
- 6 Ri'imaká ewá, re kajrú palá nojé mejáma'atani;
rewá kaja nala'á kajrú wani nakaje palá; jimáreni wani kaja
Tupana ñakaré.
- 7 Piyuke ina'ukejlo numá:
Ipura'ó palá Tupana nakú, riwe'epíkale piyuke wani nakaje
la'akana nakoje.
- 8 Ilé kaje ri'imakale, iphá ra'apí.
Imujlúka'ajika kewá riñakaré chojé,
ijña'á ijwa'ató nakaje, a'akáloje rijló riká penaje.
- 10 Imá ajopana te'eré eyájena, ajopana te'eré eyájenajlo marí ke:
Piyuke ina'uké wakára'ajeri wani Tupana.
Kaja riyurí eja'awá pajluwa rapukuna chojé,
unká na kalé atatárijla riká reyá.
Rejenowaja rila'aká palá piyukeja ina'ukena, riwakára'akarena
nakú palá.
- 11 Eja'awajlo, je'echujlo wa'até numá: Ipechu i'imá pu'ují.
Eyá juni jalómijlo numá kaja: Pila'á kajrú pimejewa;
piyukeja pakú i'imakaño wa'ató la'aré namejewa.
- 12 Eyá pu'uthenijlo numá kaja:
Pipechu i'imá pu'ují; pinaku i'imakaño wa'ató la'aré kaja pu'ují
napéchuwa.
Eyá a'awaná eja'awá chu i'imakárejlo, numá kaja: Awíyo'o,
pu'ují ipechu i'imakale.
- 13 Ilé ke ila'ajika Tupana jimaje, riphájika majó wakajé.
Riká waícha majó, ri'imakáloje piyukeja eja'awá chu i'imakaño
wakára'ajeri penaje.
Piyuke ina'uké, eja'awá chu i'imakaño, wakára'ajeri ri'imajika.
Palá riwakára'ajika neká kewákaje puráka'aloji chuwá.

Salmo 119

Tupana puráka'alo yukuna marí

- 1 Pu'ují péchuruna, ñakeja i'imakaño palá la'akaná nakú,
palá nema'akale Tupana puráka'alo lana'akéjami,
newíña'atakare ne'emaká nakú ja'apiyá.
- 2 Pu'ují Tupana puráka'alo a'ajeño nanakojó pechu,
nawátakale Tupana ja'apiyaja kalé jema'akana.

- 3 Unká napechu nakú na pu'uaré la'akaná i'imalá.
Tupana wátaka ke la'ajeño ne'emakale, pu'ují napechu.
- 4 Piká wakára'ari piyukeja nakaje la'akana palá,
pipuráka'alo kemaká rinaku chuwá.
- 5 A'ajla noma'ajla palá wani pipuráka'alo ja'apiyá,
nula'akáloje nakaje rimaká ke waja.
- 6 Rejéchami kaja unká na ja'apí kalé nopáña'alajo,
palá wani noma'ajkale pipuráka'alo ja'apiyá.
- 7 Nuwe'epíjika piyuke pipuráka'alo, palá wani i'imakare inajlo
nakojé, e kaja nupura'ajó palá wani pinaku.
- 8 Nuwata pipuráka'alo kemaká ke la'akana.
Pipechu kapicháñaaniña wani nuká.
- 9 ¿Na chi walijímakana la'ajla, ne'emakáloje palá la'ajeño penaje?
Pipuráka'alo kemaká ke chuwá nakaje la'akana ja kalé la'arijla
neká palá la'ajeño.
- 10 Íki'ija wani nuwátaka pa'apiyá jema'akana, nula'akáloje palá
penaje.
Piyuríniña nuyurika nuliyó pipuráka'alo ja'apiyá jema'akana.
- 11 Piyukeja nupechu nakú waja pipuráka'alo,
nula'akáloje rimaká ke penaje,
nula'aká piyá nakaje pu'uaré, unká piwátalare kaje.
- 12 Palá wani la'ajeri piká, Tupana, pewíña'ata nuká pipuráka'alo
nakú.
- 13 Nuká i'imajeri pa'apiyá piyukeja nakaje pimájikare nakú nojló
yukuna ajopánajlo.
- 14 Pu'ují wani nupechu i'imajika,
nuwe'epíjika piyukeja pipuráka'alo nakojé
ejéchami nula'akáloje palá raú.
Kajrú iná nane i'imaká wakajé, pu'ují iná pechu i'imaká.
Chaje wani nupechu i'imajika pu'ují riwakajé.
- 15 Nakaje, piwakára'akare iná la'aká, nakuja nu'ujnataje
nupéchuwa,
rikaja kalé la'akale pu'ují iná pechu.
No'ojé kaja nunakojó nakaje pimakare nakú,
nula'akáloje piwátaka ke riká.
- 16 Pu'ují nupechu i'imajika pipuráka'alo nakú,
unká wani nupechu kapicháñaalaje ri'imajika.
- 17 Piyurí marí pijwa'até jápajeri i'imaká júpija marí eja'awá chu.
Palá noma'ajika pipuráka'alo ja'apiyá.
- 18 Pa'á nojló pu'uwaká piyukeja nakaje,
palá wani pewíña'atakare nakú iná.

- 19 Ajopana te'eré eyaje keja nuká marí te'erí nakú.
Pila'aniña nojló puwicha pipuráka'alo nakojé we'epíkana.
- 20 Apú chá'atakare penájemi keja nuwe'epika nunakuwá we'echú
ka'alá keja,
nuwátakale kajrú pipuráka'alo nakojé we'epíkana.
- 21 Piká akha'arí la'año nanakuwá nakaje nakojé
we'epéjeño ke wani napuráka'alo aú.
Piká akha'arí kaja pu'uwaré la'ajeño,
unkale na'alá nanakojó pipuráka'alo.
- 22 Neká pura'año kajrú nunaku pu'uwaré,
nala'á kaja nuká unká ina'ukélari ke wani najluwa.
Pamá nuká palá napuráka'alo liyá,
no'oká piyá nunakojó riká,
pipuráka'aloja kalé no'okale wani nunakojó.
- 23 Ina'uké wakára'ajeño nakiyana wátajeño nula'akana chapú,
e'iyonaja marí pijwa'até jápajeri i'ijnatájeri ñakeja wani
ripéchuwa pipuráka'alo nakú.
- 24 Pu'ují nupechu pipuráka'alo nakú,
nonakú la'ajeri ke ri'imakale nojló.
- 25 Kaja nupechu e'eloka wani nujuwa chuwaka.
Piyurí nu'umaká re jo'ó kaja marí eja'awá chu,
pimaká nunaku i'imaká ke.
- 26 Kaja nu'umá pijló piyuke nakaje nula'akare i'imaká yukuna.
Pa'á kaja pinakojó nu'umaká,
ñakele chuwa pewíña'ata nuká re jo'ó kaja pipuráka'alo nakú.
- 27 Pa'á nojló we'epíkaje,
nuwe'epíkaloje pipuráka'alo kemaká ke la'akana penaje.
Nuwata nupéchuwa i'ijnatákana palá wani nakaje pila'akare
nakú.
- 28 Kaja wani chapú kaje yajwé amákana chá'ata nuká,
ñakele pa'á nuñathé, nu'umakáloje pa'apiyá jema'ajeri,
pimaká nunaku i'imaká ke.
- 29 Pamá kaja palá nuká, pajlakaje puráka'aloji liyá,
nula'aká piyá pu'uwaré.
Pila'á nunaku palá, nakaje pewíña'atajikare nakú nuká aú.
- 30 Nuwata kewákaje puráka'aloji ja'apiyá jema'akana,
ñakele nuwata pipuráka'alo nakojé we'epíkana.
- 31 Tupana, kaja wani nomá pipuráka'alo nakojé,
ñakele piyuríniña nopáña'ataka nunakuwá kajrú wani.
- 32 Wechi nuwátaka pipuráka'alo kemaká ke la'akana,
pu'ují wani pila'akale nupechu.

- 33 Tupana, pewíña'ata nuká, nula'akáloje pipuráka'alo kemaká ke, nuwátakale rimaká ke la'akana, a'ajná nu'umajika maare eja'awá chu ketana.
- 34 Pa'á nojló we'epíkaje, nuwe'epíkaloje raú ñakeja, palá nakaje pewíña'atakare nakú iná nakojé.
Nuwata wani ra'apiyá jema'akana.
- 35 Pa'á nuñathé, nula'akáloje pipuráka'alo kemaká ke penaje, rikaja kalé la'akale nupechu pu'ují.
- 36 Pa'á nupechu ñathé, nuwátakaloje raú pipuráka'alo kemaká keja la'akana.
Rilanaqiya nuwátaka piyá nakaje marí eja'awá chu i'imakare.
- 37 Piyuríniña no'oká nunakojó nakaje, mapeja nemakárena nakú: “Chi'inárikanaji neká”, ke.
Pa'á nojló i'imakaje, nula'akáloje piwátaka ke penaje.
- 38 Pila'á marí pijwa'até jápajerijlo nakaje pimakare nakú, pila'aká piyuke pa'apí iphájeñojlo i'imaká ke kaja.
- 39 Pa'apata nuliyá piyukeja chapú kaje nukero'okaro piyá.
Piyuke nakaje piwakára'akare iná la'aká, palani riká.
- 40 Kajrú nuwátaka piyukeja nakaje pimakare nakú.
Pa'á nojló re jo'ó kaja i'imakaje, palá wani nakaje la'ajeri pi'imakale.
- 41 Tupana, pa'á nojló pu'uwaká íki'ija wani piwátaka nuká.
Pi'imatá nuká kapichákajo liyá, pimaká wanaku i'imaká ke,
- 42 raú nu'umakáloje piyukuna pu'uwaré nunaku pura'ajeñojlo, kaja kaphí wani nupechu i'imakale pipuráka'alo chojé.
- 43 Pikapichátaniña nunuma chojé kewákaje puráka'aloji, kaja nula'akale kaphí nupéchuwa pipuráka'alo chojé.
- 44 Ñakele pewíña'ataka nu'umaká, ke la'akanaja nuwata ñakeja wani,
raú unká na kalé itájeri nopu, nula'aká piyá piwátaka ke.
Kaja nula'á nakaje pipechu nakú ri'imaká ke.
- 46 Nupura'ajó kaja pipuráka'alo nakú piyukeja wawakára'ajeño wa'até,
unká nopáña'alajo pipuráka'alo yukuna i'imakana najló ja'apí.
- 47 Kaja kajrú wani nuwátaka pipuráka'alo, rikaja kalé la'akale pu'ují iná pechu inajlo.
- 48 Kajrú wani nuwátaka pipuráka'alo; kakáme'e wani nuká rinaku;
kajrú kaja nu'ujnataka nupéchuwa nakaje piwátakare iná la'aká nakú.

- 49 Piwe'epí re jo'ó kaja pipuráka'alo,
piyuríkare marí pijwa'até jápajerijlo i'imaká.
Riká wa'até pura'akano la'arí kaphí wani nupechu,
- 50 rikaja kalé la'arino pu'ují nupechu,
kamu'ují nupechu i'imaká wakajé.
Pipuráka'alo a'arí kaja nojló i'imakaje,
nu'umakáloje matajnako raú pijwa'até je'echú chu penaje.
- 51 La'año nanakuwá kajrú we'epíkaño ke napuráka'alo aú,
pura'año no nunaku ñakeja wani pu'uaré.
E'iyonaja kalé unká wani nuyurila nuliyó nakaje,
pewíña'atakare nakú nu'umaká ja'apiyá jema'akana.
- 52 Nuwe'epí kaja palá mékeka piwakára'aka ina'uké la'aká nakaje
júpimi i'imaká nakojé.
Ilé kaje nakojé we'epikana pala'atari piño nojló nupechu
palá.
- 53 Pu'uaré la'ajeño, kaja yuríkaño naliyó pipuráka'alo,
yúcha'ataño kajrú wani nuká.
- 54 Jataníkaje keja nupechu nakú piyukeja nakaje piwakára'akare
wala'aká.
Ajopana te'eré eyaje keja nuká marí te'erí nu'umakare nakú.
- 55 Tupana, lapí keja nu'ujnataka nupéchuwa palá pinaku.
Nuwata piyuke nakaje la'akana palá pewíña'ata nu'umaká
rinaku ke.
- 56 Pipuráka'alo ja'apiyá jema'akánaja kalé no'ono nunakojó
ñakeja.
- 57 Pikaja kalé, Tupana, nupechu i'imakare chojé kaphí.
Kaja numá pijló i'imaká: Nula'ajé piyuke pipuráka'alo kemaká
ke.
- 58 Kaphí nupechu pichojé, nula'akáloje palá, ri'imakáloje palá
pinaku penaje.
Pila'á palá nunaku, pimaká pa'apiyá jema'ajeño nakú la'akana
i'imaká ke.
- 59 Nu'ujnataka nupéchuwa nakaje nula'akare i'imaká nakú,
kewá nuwe'epika kaja pu'uaré la'ajerí wani nuká,
ñakele noma'á piño chuwa palá wani pipuráka'alo ja'apiyá.
- 60 Nuwata kiñaja pipuráka'alo kemaká ke la'akana,
kaja unká na malára'atala nuká me'etení, nula'aká piyá rimaká
ke.
- 61 Pu'uaré la'ajeño wátaño nula'akana chapú,
e'iyonaja kalé unká wani nupechu kapicháñaala nakaje
pewíña'atakare nakú nu'umaká.

- 62 Lapí jenaje ke nopono, numakáloje pijló:
Palá wani pila'aká nuká, ke, palani wani pipuráka'alo
i'imakale.
- 63 Pa'apí iphájeño, pipuráka'alo kemaká ke la'ajeño wáke'ewe kaja
nuká.
- 64 Tupana, íki'ija piwátaka ina'uké marí eja'awá chu i'imakaño,
pewíña'ata nuká palá pipuráka'alo nakú.
- 65 Tupana, palá wani pila'aká marí pijwa'até jápajeri nakú.
Pimaká pa'apiyá jema'ajeño nakú i'imaká chuwá pila'á nunaku
palá.
- 66 Tupana, pewíña'ata nuká, raú nuwe'epíkaloje palá, palá
la'akaná nakoje,
nuwe'epíkaloje kaja nakaje, la'arí apú chaje palaka iná, nakoje.
Kaja kaphí wani nupechu pipuráka'alo choje.
- 67 Unká chiyó nuwe'epí pinakoje, nula'aké kajrú nakaje i'imajika,
nula'ajíkale nunakuwá kajrú wani we'epika ke.
Eyá me'etení kaja noma'á pipuráka'alo ja'apiyá.
- 68 Palájne'eke wani piká, palá wani kaja pila'aká iná nakú.
Pewíña'ata nuká pipuráka'alo nakú.
- 69 Napuráka'alo aú, na'apiwá iphájeño ajopánajlo, pajlaño mapeja
nunaku, nawajákaloje nuká penaje.
E'iyonaja kalé wechi nula'aká piyukeja nakaje piwakára'aka ke.
- 70 Kechíra'akeja ke piyukeja pu'uaré la'ajeño pechu,
eyá nupechu pu'ují nakaje pewíña'atakare nuká nakú.
- 71 Palá pila'aká nunaku, pipalamane nuwe'epíkale unká nuliyá
i'imalá nokó, nu'umatákaloje nokó penaje,
raú nuwe'epí me'etení palá pipuráka'alo nakoje.
- 72 Liñeru kawemí noje wani i'imakare,
chaje kawemika nojló piyuke nakaje pewíña'atakare nakú
nuká.
- 73 Piká keño'ótari nu'umaká, ñakele chuwa pa'á nojló we'epíkaje,
nuwe'epíkaloje raú palá pipuráka'alo nakoje.
- 74 Piyukeja pa'apí iphájeño pechu la'akono pu'ují namaka nuká
kewá, nupechu i'imakale kaphí pipuráka'alo choje.
- 75 Tupana, nuwe'epí palani waja piyuke pipuráka'alo, ñakele
piwajaka kewá nuká,
palá piwe'epíkano na pachaka piwajákano nuká.
- 76 Nuwe'epí kaja íki'ija piwátaka nuká, riká pala'atari nupechu
nojló, pila'akale nuká pimaká nunaku i'imaká ke.
- 77 Pa'á nojló pu'uwaká kajrú piwátaka nuká,
raú nuwe'epíkaloje ina'uké wani piká nujwa'até.

- Piyurí nu'umaká re jo'ó kaja, kaja pu'ují wani nupechu nakaje
pewíña'atakare nuká nakú.
- 78 Nuwata iphaño na'apiwá napuráka'alo aú ajopánajlo nakú
apañá'atakana, unká na pachá kalé nala'akale nuká chapú,
pipuráka'alo nakuja nuwátakale nupéchuwa i'ijnatákana.
- 79 Nuwata piyuke pa'apí iphájeño, eyá palá pinakojé we'epéjeño,
kele awakako pajñakani nujwa'até.
- 80 Nuwata nupechu i'imaká palá ñakeja pipuráka'alo ja'apiyá
jema'akana nakuja, raú unká na ja'apí kalé nopáña'ajo.
- 81 Nuwata pi'imataka nuká kiñaja, kaphí nula'akale nupéchuwa
pipuráka'alo chojé.
- 82 Kaja nujlú jaya'ó yaká'akajo nakú,
nomákaloje nakaje pimakare nakú i'imaká.
Raú numá pijló: ¿Mékechami chi piká waícha nupechu
pala'ataje?
- 83 Unká na penaje nu'umalá, kaja unká na a'alá rinakojó nuká
chuwa.
E'iyonaja kalé unká wani nupechu kapicháñaala
mékeka pipuráka'alo wakára'aka wala'aká.
- 84 ¿Meketana júpika chi nuwátajika re jo'ó kaja?
¿Mékechami chi piwajájika chapú nula'ajeño?
- 85 Napuráka'alo aú na'apiwá iphájeño ajopánajlo,
unká wani jema'alaño pipuráka'alo ja'apiyá.
Neká ja'año nupé, nala'akáloje nuká chapú penaje.
- 86 Pa'á nuñathé, unká meke nula'alá, e'iyonaja nawata nula'akana
chapú.
Kewaka piyuke nakaje pipuráka'alo kemakare nakú.
- 87 Kaja wani nukapichojla marí te'erí nakiyá i'imaká,
e'iyonaja kalé unká nuyurila nuliyó pipuráka'alo ja'apiyá
jema'akana.
- 88 Pa'á nojló i'imakaje, kajrú piwátakale nuká,
raú nula'ajé piyuke pipuráka'alo kemaká ke.
- 89 Tupana, ñakeja wani pipuráka'alo i'imajika.
Kaja ñaké rinaku kemakana je'echú chu: matajnako ri'imajika,
ke.
- 90 Pimaká nakaje la'akana nakú, ke pila'akano riká.
Kaja keja pila'aká nakaje ñakeja, júpimi i'imaká eyá
maárejecha.
Júpimi eyá piyurí eja'awá rapukuna chojé i'imaká,
eyá maárejecha ñakeja jo'ó riká me'etení.
- 91 Piyuke nakaje pila'akare i'imaká

yuriko pimaká rinaku i'imaká ke maárejecha.

Pile'ejé waja piyuke nakaje, pila'akáloje rijwa'até piwátaka ke.

92 Unkákela nakaje pewíña'atakare nakú nu'umaká la'ajla pu'ují nupechu, kamu'ují nupéchuwa i'ijnatákana nakuja nutajnojla.

93 Unká wani nupechu kapicháñaalaje nakaje pimakare nakú nojló, ripalamane pa'akale nojló i'imakaje.

94 Pi'imatá nuká kapichákajo liyá, pile'ejena ina'ukena nakiyá nu'umakale,

nula'akale piyuke nakaje pipechu nakú ri'imaká ke.

95 Ñakeja pu'uwaré la'ajeño wátaka nula'akana chapú, e'iyonaja ñakeja nupechu nakú nakaje piwakára'akare wala'aká.

96 Nomá kaja meke piyukeja nakaje marí eja'awá chu i'imakare tajnako,

eyá pipuráka'alo unká wani tajnájlajo i'imajika.

97 Kajrú wani nuwátaka nakaje pewíña'atakare nakú iná. We'echú ketana nu'ujnataka nupéchuwa palá rinaku.

98 Ñakeja wani piyuke pipuráka'alo i'imajika nojló. Ripalamane aú chapú nunaku péchuruna we'epika, chaje nuwe'epikale nakaje nakojé.

99 Piyuke nowíña'atajeño chaje nuwe'epika nakaje nakojé, nu'ujnatákale kajrú wani nupéchuwa nakaje piwakára'akare wala'aká nakú.

100 Pheñawilana we'epika nakaje nakojé chaje nuwe'epika, nula'akale nakaje pipuráka'alo kemaká ke.

101 Kaja nuyurí nuliyo pu'uwaré la'akaná, nula'akáloje pipuráka'alo kemaká ke penaje.

102 Unká nuyurila nuliyo nakaje la'akana piwakára'aka ke, pewíña'atakale nuká palá rinaku.

103 Nakaje pimakare nakú, nula'ajé pimaká rila'akana nakú ke. Palani wani ri'imakale, nakaje pumeni i'imaká inajlo ke nojló riká.

Munumunú jalá pumecha chaje ripumecha nojló.

104 Piyukeja nakaje pimakare nakú, wala'akáloje penaje la'arí kapechú wani nuká.

Ñakele chapú nupechu, pu'uwaré iná la'akare mapeja iná pechu keja nakú.

105 Jepé lukúna'akeja palá pataká iná kamaré

iñe'epú chuwá iná ja'apaka ewá, ke kaja nojló pipuráka'alo,

rila'akale pu'uwaká nojló nakaje la'akana palani.

- 106 Numá nakaje nakú, nula'akáloje riká numaká rinaku ke.
Ñakele nula'ajé numaká rinaku i'imaká chuwa;
nula'ajé piyuke pipuráka'alo kemaká ke.
- 107 Tupana, chuwa kaja chapú kaje yajwé
nomákare me'etení chá'ataka nuká.
Pa'á nojló i'imakaje, pimaká nunaku i'imaká ke.
- 108 Tupana, nuwakára'ajeri,
pema'á no'opiyá nakaje numakare nakú pijló.
Pewíña'ata nuká pipuráka'alo nakú.
- 109 Taka'akaje chuja nuká ñakeja,
e'iyonaja unká wani nupechu kapicháñaala nakaje
pewíña'atakare nakú nu'umaká.
- 110 Namicho'onoja pu'uwaré la'ajeño wátaka nula'akana chapú,
e'iyonaja unká nuyurila nuliyó nakaje la'akana piwakára'aka
ke.
- 111 Nakaje, nayuríkare inajlo nataka'aká ejomi,
ke kaja nojló nakaje piwakára'akare iná la'aká.
Matajnako i'imajika yuríjiko nojló, rila'akale pu'ují wani
nupechu.
- 112 Kaphí nupechu, nula'akáloje pipuráka'alo kemaká ke ñakeja
wani,
a'ajná nu'umajika marí eja'awá chu ketana.
- 113 Chapú nupechu la'año nekó mapeja,
palá la'ajeño ke ajopana ijlú chu nakú.
Eyá pipuráka'alo nuwata íki'ija wani.
- 114 Palá pimejñátaka nuká chapú kaje liyá,
palá kaja pamaka nuká.
Pipuráka'alo chojé nula'á kaphí wani nupéchuwa.
- 115 Pu'uwaré la'ajeñojlo numá:
I'ijná nowa'ayá ya'ajnaje,
nuwátakale nakaje la'akana Tupana wakára'aka iná la'aká ke.
- 116 Pa'á nojló tejmuji, pimaká rinaku i'imaká ke,
nu'umakáloje re jo'ó kaja penaje.
Kaphí pichojé nupechu,
piyuríniña nupechu la'akó ujwí piliyá.
- 117 Pa'á nuñathé, nu'umakóloje penaje,
raú nula'ajé nakaje piwakára'aka ke.
- 118 Unká piwátala unká jema'alaño pipuráka'alo ja'apiyá,
unká na penaje kalé nakaje ne'ejnatákare nakú napéchuwa.
- 119 Icheji ke pijló piyuke pu'uwaré la'ajeño marí eja'awá chu,
ñakele íki'ija wani nuwátaka nakaje la'akana piwakára'aka ke.

- 120 Mapeja nunapona kurúkaka pijimaje,
nuphákale wani nakaje piwakára'akare wala'aká ja'apí.
- 121 Unká wani nuyurila nuliyo palá la'akaná.
piyuríniña nuká chapú nula'ajeño kápeje,
nomaka piyá chapú kaje yajwé.
- 122 Pa'á nuká pinakojó, nu'umakáloje palá penaje,
iphaño na'apiwá napuráka'alo aú ajopánajlo,
la'aká piyá nuká chapú.
- 123 Kaja nujlú jaya'ó pi'imataka nuká kapichákajo liyá wátakana
nakú.
Nuwata pi'imataka nuká, pimaká nunaku i'imaká ke.
- 124 Pila'á nunaku palá, íki'ija piwátaka nuká lokópa'ala.
Pewíña'ata nuká pipuráka'alo nakú.
- 125 Pijwa'até jápajeri nuká, ñakele pa'á nojló we'epíkaje;
nuwata nakaje piwakára'akare ina'uké la'aká nakojé
we'epíkana.
- 126 Tupana, kaja ina'uké nakiyana wajákana iphá rená chojé,
unká pachá nema'alá nakaje, pewíña'atakare neká nakú
ja'apiyá.
- 127 Ñaké i'imakale, kajrú wani nuwátaka nakaje piwakára'akare
ina'uké la'aká;
oro, nakaje palá nojé wani i'imakare, chaje nuwátaka riká.
- 128 Ñakele nula'á nakaje pipechu nakú ri'imaká ke;
chapú nupechu piyuke pu'uwaré la'akaná nakú.
- 129 Palani wani pipuráka'alo,
ñaké ri'imakale, noma'á palá ra'apiyá.
- 130 Nematikachu inajlo meke kemakánaka pipuráka'alo,
palani inajlo riká, ra'akale inajlo we'epíkaje.
Raú unká we'epílaño rinakojé i'imaká,
we'epíkaloje palá la'akaná nakojé.
- 131 Kakáme'e nuká pipuráka'alo nakojé we'epíkana nakú;
nuwata nakaje la'akana piwakára'aka ke.
- 132 Pamá nuká, Tupana.
Piwe'epí numu'ují, piwe'epika íki'ija piwátajeño mu'ují ke kaja.
- 133 Pa'á nuñathé, nula'akáloje pipuráka'alo kemaká ke;
piyuríniña pu'uwaré la'akaná chá'ataka nuká.
- 134 Chapú wani ina'uké nakiyana la'aká ajopana ina'ukena,
pi'imatá nuká ilé kajena liyá.
Nuwata nakaje la'akana, pipechu nakú ri'imaká ke.
- 135 Pipechu i'imá marí pijwa'até jápajeri nakú palá.
Pewíña'ata nuká nakaje, piwakára'akare ina'uké la'aká nakú.

- 136 Kajrú wani nuyaka, unkale na iphala nakaje,
pewíña'atakare nakú neká ja'apí.
- 137 Tupana, palá wani la'ajeri piká;
palá waja kaja nakaje piyukeja piwakára'akare ina'uké la'aká.
- 138 Piyukeja nakaje piwakára'akare la'akana,
palá waja riká, kewákaje puráka'aloji chuwa ri'imakale.
- 139 Íki'ija nuwátakale pipuráka'alo,
chapú nunaku péchuruna pechu kapicháña riká aú nuyúcha'o
kajrú.
- 140 Nakaje pimakare nakú, pila'akáloje wajló penaje,
i'imari nakaje nala'akare ima'á wani ke,
nakapichátakaloje pu'uaré re'iyá i'imakare penaje.
Ñakele nuká, pijwa'até jápajeri, wátari íki'ija nakaje pimakare
nakú.
- 141 Ajopana ja'apejé nuká, unká kaja na a'alá rinakojó nuká,
e'iyonaja unká nupechu kapicháñaala nakaje pimakare nakú
i'imaká.
- 142 Palani waja nakaje pila'akare,
ñaké kaja nakaje pewíña'atakare nakú, kewákaje
ri'imakale.
- 143 Kaja nomá kajrú chapú kaje yajwé,
e'iyonaja nakaje, piwakára'akare ina'uké la'aká,
la'arí nupechu pu'ují.
- 144 Nakaje piwakára'akare ina'uké la'aká, i'imajeri ñakeja palá.
Pa'á nojló we'epíkaje, palá nu'umakáloje marí eja'awá chu
penaje.
- 145 Tupana, nupechu lokópa'alaja nupura'ono pijwa'até.
Pa'á pinakojó nuká,
kaja nuwata piyuke pipuráka'alo ja'apiyá jema'akana.
- 146 Pijloja kalé numá, pa'akáloje nuñathé penaje,
nuwátakale piwakára'aka ke la'akana.
- 147 Lapiyami wajme'etaka piyá, nopó pijwa'até pura'ajó.
Numá pijló, pa'akáloje nuñathé penaje,
kaphí nupechu i'imakale nakaje parukákare wajló chojé.
- 148 Wajúwa'aka piyá, no'ó piño pipuráka'alo ja'apejé,
nu'ujnatákalaje nupéchuwa nakaje pimakare nakú, pila'akáloje
wajló penaje.
- 149 Pema'á nupura'akó pijwa'até, íki'ija piwátakale nuká.
Pa'á nojló i'imakaje, palá pila'akale pa'apiyá jema'ajeño nakú
rejenowaja.
- 150 Kaja nowa'á wani chapú nula'ajeño;

eyá pipuráka'alo, pewíña'atakare nakú ina'uké, nala'akáloje
ñaké penaje, juká wani neká riliyá.

151 Piká, Tupana, nowa'á wani piká.

Piyuke pipuráka'alo, piwakára'akare chu ina'uké la'aká nakaje,
kewaka riká.

152 Júpimi eyá, nuwe'epí pipuráka'alo nakojé,
piwakára'akare chu ina'uké la'aká nakaje.

Piká kemari rinaku i'imaká, matajnako ri'imakáloje ñaké
penaje.

153 Pamá mékeka nujña'aká chapú kaje yajwé panaku, pi'imatá
nuká riliyá.

Unká nupechu kapicháñaalaje nakaje pewíña'atakare nakú
weká.

154 Pipura'ó nuchaya, nawajaka piyá nuká;

pácho'ota nuká richiyá.

Pa'á nojló i'imakaje,

pimakare nakú, pa'ajíkare pa'apiyá jema'ajeñojlo ke.

155 Unká wani pa'alá pu'uwaré la'ajeño ñathé,

unkale nala'alá nakaje piwakára'aka ke.

156 Tupana, ina'uké wani piká iná wa'até;

pa'á nojló i'imakaje, palá pila'aká iná nakú lokópa'ala.

157 Re kajrú chapú nunaku péchuruna.

Kaphí nawátaka nuwakára'akana,

e'iyonaja unká nuyurila nuliyo nakaje la'akana piwakára'aka
ke.

158 Unká méño'oyo nujña'alá panaku pajno'oño palá la'akaná liyá,

unkale nema'alá nakaje, piwakára'akare ina'uké la'aká, ja'apiyá.

159 Tupana, pamá meke íki'ika nuwátaka nakaje pimakare nakú.

Pa'á nojló i'imakaje, íki'ija wani piwátakale nuká.

160 Pipuráka'alo awakátari piyukeja kewákaje puráka'aloji.

Nakaje piwakára'akare ina'uké la'aká, palani riká,

rejenowaja ina'ukejlo, matajnako ri'imakáloje ñakeja penaje
riká.

161 Unká na nula'alá, e'iyonaja nawakára'ajeño nakiyana wátaño
nula'akana chapú.

Nupechu nakuja nuphá pipuráka'alo ja'apí.

162 Pu'uwaká iná iphátaka palá nojé nakaje,

wakajé pu'ují iná pechu, ke kaja nupechu la'akó

pu'ují nakaje pimakare nakú, pila'akáloje wajló penaje.

163 Unká wani nuwátala pajlakaje,

unká méño'oyo nujña'alá panaku riká.

- Eyá íki'ija nuwátaka nakaje pewíña'atakare nakú weká,
wala'akáloje rimaká ke penaje.
- 164 Methú ke numaká pijló:
Palá pila'aká nuká, ke,
nakaje piwakára'akare wala'aká i'imakale palani wani.
- 165 Unká na nakú kalé íki'ija pipuráka'alo wátajeño kawíla'año;
unká kaja na kalé la'arí ujwí napechu piliyá.
- 166 Tupana, nuwata pi'imataka nuká kapichákajo liyá,
kaja nula'á piyukeja nakaje piwakára'aka ina'uké la'aká ke.
- 167 Noma'á nakaje piwakára'akare wala'aká ja'apiyá,
apú nakaje chaje wani nuwátaka riká.
- 168 Noma'á kaja nakaje piwakára'akare wala'aká ja'apiyá,
nula'á kaja nakaje pipechu nakú ri'imaká ke.
Piká we'epiri meke la'ajérika nuká.
- 169 Nowíyo'oko nupura'akó pijwa'até,
nupuráka'alo numakare nakú pijló, iphari pinaku, Tupana.
Pa'á nojló we'epíkaje, pipuráka'alo kemaká ke.
- 170 Pema'á nupura'akó pijwa'até, pi'imatákalaje nuká penaje,
pimaká pa'apiyá jema'ajeño nakú i'imaká ke.
- 171 Notaneje pijló palá nojé jataníkaje,
pewíña'atakale nuká palá wani
nakaje piwakára'akare wala'aká nakú.
- 172 Notaneje pijló, palá pila'akale weká
nakaje piwakára'akare wala'aká aú.
- 173 Pi'imá lamá'atakeja ke, pa'akáloje nuñathé penaje,
palá pila'akale weká piyuke nakaje piwakára'akare wala'aká
aú.
- 174 Tupana, nuwata pi'imataka nuká.
Pu'ují wani nupechu nakaje pewíña'atakare weká nakú.
- 175 Nuwata marí eja'awá chu i'imakana,
palá nupura'akóloje pinaku penaje.
Eo pa'á nuñathé, pila'akale palá iná nakú.
- 176 Oveja, mapeja kapichako ra'apaka ewá,
keja kaja nukapichako i'imaká,
raú pi'ijná majó nukulaje i'imaká.
Unká nupechu kapicháñaalaje nakaje piwakára'akare wala'aká.